

**ОСОБЛИВОСТІ ТА ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ СУЧАСНИХ
АНГЛІЙСЬКИХ ПРИСЛІВ'Я І ПРИКАЗОК****THE PECULIARITIES AND DIFFICULTIES OF TRANSLATING MODERN
ENGLISH PROVERBS AND SAYINGS**

Сливка Л.З.,

orcid.org/0000-0002-5556-0203

кандидат філологічних наук,

старший викладач кафедри англійської мови та перекладу

Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

У статті проаналізовано основні труднощі перекладу сучасних англійських прислів'їв і приказок. Переклад фразеологічних одиниць з англійської мови на інші представляє значні труднощі. Це пов'язано з тим, що багато з них є яскравими, образними, лаконічними, багатозначними. При перекладі потрібно не тільки передати зміст фразеологізму, але і відобразити його образність, не загубивши при цьому його стилістичну функцію. Також необхідно враховувати особливості контексту.

Те що є очевидним та зрозумілим для носія мови, може потребувати у перекладача додаткового аналізу паремії, адже, для прислів'я особливо важливими є контекст та конкретна мовленнєва ситуація. Таким чином, у випадках коли сенс та метафоричний зміст прислів'я неможливо зрозуміти інтуїтивно, перекладачеві слід завжди аналізувати контекст. Слід зазначити, що для адекватного перекладу таких пареміологічних одиниць, потрібно розуміти та враховувати на що саме направлений дидактичний аспект конкретного прислів'я та його стилістичну спрямованість. Важливо також приділяти увагу лексико-граматичній будові прислів'я в мові оригіналу.

Трудинощі перекладу англійських фразеологізмів українською мовою пов'язані не тільки з розбіжностями будови англійської та української мов, але й, насамперед, з особливим статусом фразеологічних одиниць, що переважно належать до семантично неподільних виразів, у яких план змісту не збігається з планом вираження. Ознаками цих одиниць є відносна сталість їх складу, семантична цілісність значення, відтворюваність, образний характер.

Безперечно складність під час перекладу викликає національно-культурне забарвлення фразеологізмів, т. зв. ідіоетнічний компонент їх значення, у разі відтворення якого може не збігатися лексичний склад, структура, образи вихідних і цільових фразеологічних одиниць.

Калькування, описовий переклад, використання псевдовідповідника, абсолютний (повний) еквівалент, близький еквівалент – основні трансформації, що використовуються у процесі перекладу прислів'їв. Трапляються випадки, коли мова перекладу не має адекватних відповідників, а скористатися калькуванням неможливо. Тоді перекладач повинен скористатися описовим способом. Таким чином, він переказує прислів'я мовою перекладу, пояснюючи його. При використанні близького еквіваленту, змінюється лише образна частина паремії, а виразність зберігається. Завданням перекладача є створити або знайти прислів'я, яке було б максимально близьким до оригіналу за всіма головними аспектами. Слід пам'ятати, що найголовнішим є збереження прагматичної функції прислів'я.

Ключові слова: прислів'я, калькування, описовий переклад, псевдовідповідник, абсолютний (повний) еквівалент, близький еквівалент, перекладацькі трансформації.

The main difficulties of translating modern English proverbs and sayings are analyzed in the article. The translation of phraseological units from English into other languages presents considerable difficulties. This is due to the fact that many of them are vivid, imaginative, concise, and ambiguous. When translating, it is necessary not only to convey the meaning of phraseology, but also to reflect its imagery without losing its stylistic function. It is also necessary to take into account the peculiarities of the context.

What is obvious and understandable for a native speaker may require additional analysis of the proverb by the translator, because the context and the specific speech situation are particularly important for a proverb. Thus, in cases where the meaning and metaphorical content of a proverb cannot be understood intuitively, a translator should always analyse the context. It should be noted that in order to adequately translate such paremiological units, it is necessary to understand and take into account the didactic aspect of a particular proverb and its stylistic orientation. It is also important to pay attention to the lexical and grammatical structure of the proverb in the source language.

The difficulties of translating English phraseological units into Ukrainian are connected not only with differences in the structure of the English and Ukrainian languages, but also, first of all, with the special status of phraseological units, which mostly belong to semantically indivisible expressions, in which the plan of content does not coincide with the plan of expression. The signs of these units are the relative constancy of their composition, semantic integrity of meaning, reproducibility, figurative character.

Undeniable difficulty in translation is caused by the national and cultural colouring of phraseological units, the so-called idiolect component of their meaning, which may not match the lexical composition, structure, images of the source and target phraseological units.

Calque translation, descriptive translation, use of pseudo-equivalent, absolute (full) equivalent, and close equivalent are the main transformations used in the translation of proverbs. There are cases when the target language does not have adequate equivalents, and it is impossible to use calques. Then the translator must use the descriptive method. In this way,

the translator retells the proverb in the target language, explaining it. When a close equivalent is used, only the figurative part of the proverb changes, while the expressiveness is preserved. The translator's task is to create or find a proverb that is as close as possible to the original in all key aspects. It should be remembered that the most important thing is to preserve the pragmatic function of the proverb.

Key words: proverb, calque translation, descriptive translation, pseudo equivalent, absolute (full) equivalent, close equivalent, translation transformations.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвиток лінгвістичної науки та перекладознавства, зокрема, відбувається на ґрунті системного комунікативно-прагматичного підходу, в межах якого значна увага приділяється розгляду особливостей адекватного перекладу реальних процесів породження й сприйняття мовлення.

За цих умов особливого значення набуває, зокрема, вивчення специфіки відтворення в українській мові англійських паремій як національно-специфічної форми клішованих текстів малої форми, що вирізняється частотним вживанням у повсякденній комунікації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Пареміям та закономірностям їх функціонування присвячено роботи багатьох українських та зарубіжних авторів, де наводиться загальний опис прислів'я, аналізується специфіка прагматичного спрямування та ефективності реалізації впливової функції прислів'їв і приказок та описуються результати вивчення їхньої лексико-граматичної організації та структурних особливостей. Серед сучасних дослідників проблем перекладу паремій слід зазначити таких як: Зіненко Г., Калиновський Ю., Колоїз Ж., Мацак Ж., Тараненко Л.

Постановка завдання. На сьогодні лінгвістикою доведено наявність значного комунікативно-прагматичного потенціалу пареміологічних одиниць, який і обумовлює їхнє частотне вживання у мовленнєвій діяльності людини. Разом з тим, перекладознавча наука ще не має у своєму розпорядженні досить повних теоретичних уявлень про структурно-семантичні особливості і характер взаємодії мовних засобів під час актуалізації англійських пареміологічних одиниць, зумовлені, зокрема, їхнім комунікативно-прагматичним потенціалом, які мають безпосередній вплив на специфіку їхнього перекладу українською мовою. Тож виникає потреба у вдосконаленні методів перекладу прислів'їв та інших пареміологічних одиниць в контексті художнього дискурсу, а також у більш поглибленому аналізі семантичного аспекту паремій. Для досягнення вище згаданих цілей слід проаналізувати основні стратегії та прийоми перекладу англомовних прислів'їв та приказок, а також розглянути проблему

досягнення адекватності та еквівалентності при перекладі англомовних прислів'їв та приказок.

Виклад основного матеріалу. Переклад фразеологічних одиниць з англійської мови на інші представляє значні труднощі. Це пов'язано з тим, що багато з них є яскравими, образними, лаконічними, багатозначними. При перекладі потрібно не тільки передати зміст фразеологізму, але і відобразити його образність, не загубивши при цьому його стилістичну функцію. Також необхідно враховувати особливості контексту.

Те що є очевидним та зрозумілим для носія мови, може потребувати у перекладача додаткового аналізу паремії, адже, для прислів'я особливо важливими є контекст та конкретна мовленнєва ситуація. Таким чином, у випадках коли сенс та метафоричний зміст прислів'я неможливо зрозуміти інтуїтивно, перекладачеві слід завжди аналізувати контекст. Слід зазначити, що для адекватного перекладу таких пареміологічних одиниць, потрібно розуміти та враховувати на що саме направлений дидактичний аспект конкретного прислів'я та його стилістичну спрямованість. Важливо також приділяти увагу лексико-граматичній будові прислів'я в мові оригіналу.

Деякі вчені, серед них і І.В. Корунець, виділяють чотири основних модули перекладу прислів'їв та інших пареміологічних одиниць: за допомогою вибору близьких еквівалентів, повних (абсолютних) еквівалентів, приблизних аналогів та справжніх аналогів [1, с. 182]. Вчений В. Виноградов додає п'ятий спосіб – описовий. Таким чином, отримуємо п'ять способів перекладу прислів'їв:

- Калькування
- Описовий переклад
- Використання псевдовідповідника
- Повний (абсолютний) еквівалент
- Близький еквівалент

Калькування належить до безеквівалентних способів перекладу та вважається найпоширенішим та найпростішим методом [1, с. 182]. Як правило, прислів'я відтворюється словосполученням, що майже дослівно передає текст оригіналу. Збереження образності при використанні такого способу є важливим аспектом, оскільки це дає зрозуміти, що перед ним саме фразеологічна одиниця, стійкий вислів.

Наприклад:

A man is a wolf to man – Людина людині вовк.

At home, even the walls help – Вдома і стіни допомагають.

Remember, that caution is the parent of safety. – Пам'ятай, що обачність – мати безпеки [2, с. 36].

Дане прислів'я ілюструє переклад на зразок українського прислів'я повторення – мати навчання, висловлюючи при цьому директивну функцію, що реалізовується у вигляді поради.

He needs a long spoon that sups with the devil. – Тому, хто зібрався вечеряти з дияволом, потрібна довша ложка.

Калькування тут дуже яскраво допомагає висловити значення прислів'я: людині потрібно бути особливо уважним і обережним, якщо він відчуває, що йому загрожує небезпека. При використанні іншого прийому, ймовірно, був би загублений яскравий образ, що лежить в основі прислів'я.

But, Harry, do not kick a gift horse in the mouth [3, с. 20]. – Тільки, Гаррі, не бий дарованого коня в зуби.

У даному реченні ми бачимо приклад волюнтаривної функції – у висловленні виражається волевиявлення мовця. Тут переклад зроблений за прикладом українського прислів'я «дарованому коневі в зуби не дивляться». У даному випадку при перекладі замінюється дієслівний компонент – замість «дивитися» використовується «бити». Варто відзначити, що трансформовані прислів'я володіють тими ж ознаками, що і звичайні. Це такі ознаки, як стійкість, семантична цілісність компонентного складу, відтворюваність, граматична співвіднесеність, експресивність. Але важливо пам'ятати, що «авторський варіант» загальновідомого прислів'я може бути доречним лише в тому випадку, якщо він відповідає змісту і емоційно-стилістичним особливостям контексту.

Очевидно, що передумовою для калькування є достатня вмотивованість значення прислів'я значеннями його компонентів, отже, дослівний переклад можливий тільки в тому випадку, якщо він може довести до читача повноцінне значення всього прислів'я, а не значення складових його компонентів.

Необхідно відзначити, що відповідності-кальки володіють певними перевагами і досить широко використовуються в перекладацькій практиці. Вони дозволяють зберегти образний лад оригіналу, що особливо важливо в художньому перекладі.

Якщо мова перекладу не має адекватних відповідників, а скористатися калькуванням немож-

ливо, то використовується описовий спосіб. Перекладач переказує прислів'я мовою перекладу, пояснюючи його. Оскільки, основою рисою будь-якого прислів'я є дидактична спрямованість, то її збереження при використанні такого методу є обов'язковим [2, с. 18].

Наприклад:

Familiarity breeds contempt. – Надмірна близькість породжує зневагу.

In New-York, boy, money really talks [4, с. 14]. – У Нью-Йорку за гроші можна все.

Дослівно пропозиція перекладається «У Нью-Йорку гроші говорять». Зрозуміло, така фраза була б незрозуміла українському читачеві, тому тут застосовується прийом описового перекладу. Це прислів'я є синонімом загальновідомого прислів'я: Money makes the man. Прислів'я тут описує ситуацію, що склалася, висловлюючи при цьому відношення героя до цієї ситуації.

"Come, come!" he said. "While there's life there's hope" as my father used to say... – Ну, ну, веселіше! – сказав він. – Доки ми живі, є надія, як любив говорити мій тато ...

У наведеному прикладі використовується існуюче в англійській мові, прислів'я While there's life there's hope. Воно фіксується в лексикографічних джерелах в значеннях «Поки є життя, є і надія» або «Поки живу – сподіваюсь» [5, с. 41].

You see how new I am in politics. Wheat and meat draw the red herrings across the trail. – Ви бачите, який я новачок в політиці. Пшениця і м'ясо – ось що відволікає мою увагу.

У даному прикладі використовується описовий переклад прислів'я: to draw red herring across the trail – щось, що збиває зі сліду, навмисно відволікає увагу; відволікаючий маневр. Описовий переклад у даному прикладі зводиться до тлумачення, пояснення прислів'я, яка в перекладному тексті практично перестає існувати як самостійна мовна одиниця і немов розчиняється в контексті.

У результаті аналізу прикладів, можна зробити висновок, що описовий переклад має одну важливу особливість: при виборі даного прийому перекладу зберігається загальномовний сенс перекладного прислів'я, однак семантичні і стилістичні відтінки, які з'являються в оригінальному тексті не відтворюються.

Тепер розглянемо еквівалентні способи перекладу паремій. Одним із таких є переклад за допомогою абсолютного (повного) відповідника. Він полягає у пошуку адекватного відповідника у мові перекладу, який зберігає образність, має ідентичну стилістичну спрямованість та передає зміст, рівнозначний оригіналу [6, с. 16].

Підбір абсолютного еквівалента є доволі успішним при перекладі інтернаціональних паремій, які мають спільні шляхи походження у обох мовах. Наприклад, афоризми всесвітньо відомих письменників та діячів, що набули статусу прислів'я, а також паремії античного та біблійського походження.

Наприклад:

One must howl with the wolves. – З вовками жити – по-вовчому вити.

But all's well as ends well; though perhaps we should not say that until we reach our own doors. – Гаразд, все добре, що добре закінчується, – вам то ще, звичайно, добиратися та й мені теж; ну, подивимось.

У цьому прикладі ми спостерігаємо англійське прислів'я *All's well that ends well*, утворене за сенсоутворюючим принципом відповідності. Ця паремія, популяризована У. Шекспіром, в лексикографічних джерелах вказується в значенні «Все добре, що добре закінчується» [5, с. 36].

У художніх творах використовується для того, щоб висловити думку про те, що несприятливі обставини, що перешкоджають досягненню мети, благополучно подолані.

'Need brooks no delay, yet late is better than never' said Eomer. – Хоч пізно, та придатно, і краще пізно, ніж ніколи, – мовив Еомер.

Дана паремія використовується автором для висновку героїв про необхідність надання допомоги друзям, при відсутності надії на перемогу. В українській мові є повний еквівалент цього прислів'я, який зафіксовано в усіх україномовних словниках. Саме він і був використаний при перекладі.

Таким чином, використання повного еквівалента має на увазі повну відповідність перекладу оригіналу з усіх аспектів: образу, лексичного наповнення, граматичної структури, а також стилістичного забарвлення.

Щодо неповного (близького) еквівалента, то він як і абсолютний еквівалент зберігає і стилістичні характеристики і початковий зміст прислів'я. При використанні такого способу, змін зазнає тільки образна частина паремії, а виразність зберігається [7, с. 276].

Наприклад:

Measure twice, but cut once – Сім разів відміряй, і один раз одріж.

Do not kill the goose that lays golden eggs. – Не треба вбивати курку, яка несе золоті яйця.

У даному реченні присутній приклад часткового лексичного еквівалента – англійський варіант «гусак» замінюється в українській мові

«куркою». Це пов'язано з тим, що українському читачеві набагато більш зрозумілий і звичний такий варіант, можливо, через аналогії з дитячою казкою про курочку Рябу, яка несла золоті яйця. Варто зазначити, що дане прислів'я виконує директивну функцію: людину застерігають від необдуманих дій з об'єктами.

Ach, sss! Cautious, my precious! More haste less speed. – Ссс!

Обережніше, мій любий! Тихіше їдеш – далі будеш.

Дане необразне англійське прислів'я зареєстроване в лексикографічних джерелах в середині XVI століття і використовується в англійській мові для метафоричного вираження наступної дії: якщо ви спробуєте зробити щось занадто швидко, то це займе у вас більше часу. Образність паремії будується на парі протилежних ознак – «швидко – повільно».

В українській мові даній паремії відповідають часткові еквіваленти: «Тихіше їдеш, далі будеш», «Поспішиш – людей насмішиш». Для передачі смислового змісту прислів'я використовуються концепти, що виражають пройдений шлях (далі будеш) і думка людей про квапливість (людей насмішиш).

Крім розбіжностей в лексичному наповненні англійських та українських паремій, зустрічаються і випадки розбіжності в граматичній структурі зі збереженням образу і лексичних компонентів. Наприклад:

'There now!' he laughed, flicking at their legs. 'Where there's a whip there's a will, my slugs. – Ворушися, ворущися! – реготав він, хльостаючи їх по ногах. – Був би батіг, а можливість знайдеться! Бадьоріше, слизняки!

У наведеному прикладі можна спостерігати трансформацію англійської частково образної паремії *Where there's a will there's a way*, утвореної за сенсоутворюючим принципом достатньої умови. У лексикографічних джерелах вказується її значення: «Було б бажання, а можливість знайдеться» [8, с. 147].

Дж. Толкін частково трансформує оригінальне прислів'я, замінюючи лексему «way» (шлях, дорога) на «whip» (батіг, хлист, бич), що відповідає контексту, в якому використовується паремія. У вихідному варіанті елементом мотивації для наближення до поставленої мети служить лексема «will» (воля, бажання). Однак, використовуючи лексему «whip» автор дозволяє розглядати її не тільки в буквальному, а й в переносному значенні – як стимул для досягнення необхідного результату.

В українській мові є часткові еквіваленти даної паремії: «Де хотіння, там і вміння», «Було б бажання, а можливість знайдеться». Незважаючи на наявність еквівалентів в мові перекладу, вживання їх в даному контексті недоцільно, так як вони не містять в своїх значеннях образів, використуваних автором, тому використовується частковий еквівалент.

У результаті аналізу перекладів пропозицій можна зробити висновок, що частковий еквівалент, незважаючи на деякі відмінності лексичного, структурно-граматичного або лексико-граматичного складу, за ступенем адекватності перекладу рівноцінний повному еквіваленту завдяки єдиній стилістичній спрямованості.

Виразення паремії за допомогою псевдовідповідника відбувається у випадку, коли прислів'я не має прямого або часткового аналога у мові перекладу [1, с. 99]. У такому випадку втрачається образність прислів'я мови оригіналу, його стилістичні характеристики. Основний зміст прислів'я повинен бути збережений, але певні трансформації на образному рівні все ж можуть бути використані. При використанні цього способу перекладач майже дослівно передає текст прислів'я мови оригіналу, вносячи незначні зміни в переклад з метою досягнення його схожості на повноцінний еквівалент, тобто трансформуючи його в псевдовідповідник.

Наприклад:

No news is good news. – Відсутність новин – хороша новина.

But 'third time pays for all' as my father used to say, and somehow I don't think I shall refuse. – Проте, як казав мій батько, удача трійцю любить. У всякому випадку, я не маю наміру відмовлятися.

У наведеному прикладі використовується образне, існуюче в англійській мові, прислів'я *third time pays for all*, утворене за сенсоутворюючим принципом необхідної умови. Виходячи зі значень лексичних компонентів, що складають паремію, неможливо усвідомити сенс прислів'я. Тільки по контексту, в якому воно використовується, можна зрозуміти, що його зміст ґрунтується на метафоричному вираженні здійснення декількох дій для досягнення якого-небудь результату. Смислове значення паремії в даному контексті можна виразити таким чином – успішне досягнення результату можливо тільки після декількох невдалих спроб.

У варіанті перекладу використовується псевдовідповідник, замінюючи у вищевказаному прислів'ї лексему «бог» на лексему «удача».

Short cuts make long delays. – Довше їдеш далі будеш.

Англійське частково образне прислів'я, утворене за прагматичним принципом достатньої умови. Прагматична функція даної паремії полягає у вираженні мотивації надмірної обережності і пасивності при зіткненні з труднощами і небезпеками. Вона служить для акцентування уваги персонажів на можливих небезпечних наслідках при прояві зайвої активності (скоротити шлях і пройти невідомим маршрутом).

Найбільш близьким до оригіналу за структурою та семантикою є псевдовідповідник: «Довше їдеш – далі будеш».

Труднощі перекладу англійських фразеологізмів українською мовою пов'язані не тільки з розбіжностями будови англійської та української мов, але й, насамперед, з особливим статусом фразеологічних одиниць, що переважно належать до семантично неподільних виразів, у яких план змісту не збігається з планом вираження. Ознаками цих одиниць є відносна сталість їх складу, семантична цілісність значення, відтворюваність, образний характер (значної кількості фразеологізмів) [1, с. 18].

Безперечно складність під час перекладу викликає національно-культурне забарвлення фразеологізмів, т. зв. ідіотетнічний компонент їх значення, у разі відтворення якого може не збігатися лексичний склад, структура, образи вихідних і цільових фразеологічних одиниць.

Це підтверджує переклад англійського прислів'я *A rolling stone gathers no moss*. За його буквального відтворення засобами української мови (камінь, який котиться, не збирає моху) значення цієї одиниці не буде зрозумілим українському читачеві. Для англійця мох асоціюється з багатством і майном, відсутність якого вважається негативним явищем. Під каменем в означеному прислів'ї розуміється людина, котра мандрує світом, витрачаючи гроші, і не може бути заможною. Саме тому адекватним перекладом вказаного прислів'я є українське прислів'я *Хто вдома не живе, той добра не наживе*. Його лексичний склад, структура й образ відрізняються від вихідної англійської одиниці, проте його зміст і значення відтворені адекватно.

Питання взаємозв'язку універсального й ідіотетного, закріпленого у фразеологічних одиницях, вже не одне десятиліття постає предметом детального аналізу науковців. Наприклад, спостереження людини за природою та віра в її магічну силу відобразилися в усній народній творчості, за допомогою якої вже у той період людство почало передавати важливу інформацію про світ та особливості взаємодії з ним: *the morning sun*

never lasts a day; a summer day feeds a year; after rain comes fair weather; it never rains but it pours; oaks may fall when reeds stand the storm; red sky at night shepherds delight, red sky in the morning shepherds warning; time and tide wait for no man; a foul morn may turn to a fair day; весна красна квітами, а осінь – плодами; багатообіцяюча весна, та вирішує не одна вона; сонце, земля і вода – найперші годувальники; не буде води – не буде й трави; Благовіщення без ластівок – холодна весна; коли на Юрія дощ і грім, буде радість людям всім; тріщи не тріщи – минули Водохрещі; зимою деньок, як комарів носок; ластівки низько літають – дощ обіцяють.

Сходими є погляди на інститут шлюбу, що відображено у фразеологізмах англійської та української мов: needles and pins, needles and pins, when a man marries, his trouble begins; the most dangerous food is wedding cake; if you would be happy for a week take a wife, if you would be happy for a month kill a pig, but if you would be happy all your life plant a garden; яку йому кару дати? – оженить його, то й буде знати; не мав лиха, так оженився; женитись і йти на війну не совітуй нікому. Майже одногосно англійські та українські прислів'я попереджають проти поспішного весілля: marry in a hustle and repent at leisure; хто рано одружиться, той вік не натужиться.

Труднощі перекладу фразеологізмів пов'язані також із тим фактом, що одна і та сама сполука, один і той самий мовний вираз може бути одночасно і сталим, і вільним. Це можна проілюструвати на прикладі словосполучення the boy next door, який може перекладатися українською мовою і як сусід, хлопець, котрий живе поруч, і як звичайний хлопець, хлопець, яких багато. За відтворення подібних словосполучень перекладач повинен розуміти, чи є вони сталими сполуками, чи ні.

Вибір адекватного способу перекладу фразеологічної одиниці залежить від складності їх семантичної структури, образного характеру, національно-культурної специфіки його значення. Найкращим способом перекладу вихідного фразеологізму і є його передача за допомогою еквівалентної одиниці, якщо подібна існує в цільовій мові (in seventh heaven – на сьомому небі). Але фразеологічних еквівалентів порівняно невелика кількість. Найчастіше до них належать т. зв. інтернаціональні фразеологічні одиниці. Інколи трапляється так, що одна мова запозичує в іншій фразеологічну одиницю, що набуває іншого значення її значення, внаслідок чого з'являються подібні за формою, але різні за

змістом «фальшиві друзі перекладача» [1, с. 81]. Наприклад, англійська фразеологічна одиниця to lead by the nose та українська водити за носа збігаються за формою, але мають різні значення, оскільки англійська означає повністю підкорити, командувати, тоді як українська – обманювати.

Часткові еквіваленти є одиницями мови перекладу, що містять деякі лексичні, граматичні чи лексико-граматичні розходження за наявності одного і того самого значення та стилістичної спрямованості з відповідними фразеологічними одиницями мови оригіналу. За ступенем адекватності перекладу часткові еквіваленти є рівноцінними повним еквівалентам. Часткові еквіваленти, у свою чергу, розподіляються на часткові лексичні та часткові граматичні еквіваленти.

Часткові лексичні еквіваленти збігаються за значенням, стилістичною спрямованістю, є близькими образно, але розходяться за своїм лексичним складом, граматичною будовою, наприклад: as flies to sugar – як мухи на мед, to dance like an elephant – танцювати як ведмідь, he laughs best who laughs last – почав сміхом, а закінчив сльозами. Використання таких аналогів забезпечує такий самий адекватний переклад англійського фразеологізму, як і за наявності повного еквівалента, за умови збереження емоційного та стилістичного значення фразеологічної одиниці [1, с. 173].

Коли ж у мові перекладу немає ні еквівалента, ні аналога вихідної фразеологічної одиниці, може використовуватися калькування, що є способом її дослівної передачі. Зазначимо, що цей спосіб перекладу фразеологізмів може бути застосований лише в тому разі, якщо його результатом буде вираз, який легко сприймається й адекватно розуміється читачем. Буквальний переклад не є фразеологічним перекладом, бо в ньому не використовуються готові фразеологізми, що існують у мові перекладу. Результатом буквального перекладу є творення нового виразу, зрозумілого адресату перекладу, зокрема: a sid look – кислий вираз обличчя.

Якщо фразеологізм не має в мові перекладу ні еквівалента, ні аналога, а дослівний переклад призводить лише до малозрозумілого буквализму, перекладач змушений передавати значення подібної одиниці вихідної мови шляхом опису (have butterflies in one's stomach «мати метеликів у животі» – сильно переживати, турбуватися, мати мурашки).

Не можна сказати про доцільність використання лише одного методу в конкретній ситуації. Майстерно поєднавши та доречно застосувавши ці методи на практиці, перекладач зможе досягти бажаного результату.

Для досягнення автентичності та адекватності перекладу слід враховувати низку факторів та орієнтуватися на досягнення, так званої золоті середини між збереженням національної забарвленості та не надлишковою локалізацією прислів'я [8, с. 181]. У процесі перекладу пареміологічних одиниць нерідко виникає проблема неможливості якісної передачі їх національно-стилістичних характеристик та експресивності. Тож завданням перекладача є створити або знайти прислів'я, яке було б максимально близьким до оригіналу за всіма головними аспектами. Слід завжди пам'ятати, що найголовнішим є збереження прагматичної функції прислів'я.

Підсумовуючи викладену інформацію, можна назвати такі основні принципи перекладу прислів'їв:

- збереження дидактичної функції;
- виділення і відтворення головної ідеї та мети;
- важливість контексту;
- врахування лінгвосоціокультурних особливостей;
- використання сталих або загальновідомих фраз при
 - нееквівалентному перекладі;
 - збереження емоціональної експресивності (якщо можливо);
 - «компроміс» між етнонаціональною забарвленістю та надлишковою локалізацією;
 - збереження образності (якщо можливо);
 - використання художньо-стилістичних засобів (за потреби).

Переклад прислів'їв завжди був нелегким завданням, тому не маючи відповідної лінгвосоціокультурної компетентності досягти адекватно-

сті перекладу буває доволі складно. У випадках коли маємо справу з етноспецифічними одиницями мови, слід завжди враховувати особливості побуту, культури, історії і навіть географічного положення.

Висновки. Прислів'я відіграють важливу роль як в повсякденному житті, так і в художньому дискурсі. Семантичне навантаження цього типу паремій полягає у їх дидактичному забарвленні, специфічному впливі на читача, емоційності та виразності. Кожне прислів'я можна сміливо назвати джерелом архівованої мудрості та зводом етично-моральних норм суспільства.

Основним, але не єдиним джерелом походження прислів'їв є народ. Великий вплив на пареміологічний склад англійської мови також мала європейська та антична література. Особливу роль у розвитку паремій має Біблія.

Калькування, описовий переклад, використання псевдовідповідника, абсолютний (повний) еквівалент, близький еквівалент – основні трансформації, що використовуються у процесі перекладу прислів'їв. Трапляються випадки, коли мова перекладу не має адекватних відповідників, а скористатися калькуванням неможливо. Тоді перекладач повинен скористатися описовим способом. Таким чином, він переказує прислів'я мовою перекладу, пояснюючи його. При використанні близького еквіваленту, змінюється лише образна частина паремії, а виразність зберігається. Завданням перекладача є створити або знайти прислів'я, яке було б максимально близьким до оригіналу за всіма головними аспектами. Слід пам'ятати, що найголовнішим є збереження прагматичної функції прислів'я.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) : підручник. Вінниця : Нова Книга, 2003. 448 с.
2. Joshi M. 2500 English Proverbs and Sayings, Independently published, 2016. 125 p.
3. Connelly M. City Of Bones [Electronic resource] URL: <http://booksonline.com.ua/view.php?book=153449>
4. Weisberger L. The Devil Wears Prada [Electronic resource] URL: <https://ru.bookmate.com/books/TVf31Kdr>
5. The Oxford Dictionary of Proverbs [Electronic resource] URL: https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780199539536.001.0001/a_cref-9780199539536
6. Гаврилова В. В. Теоретичні засади вивчення паремій. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету, 2015. Вип. VII. С. 11–20.
7. Сіняговська І. Ю. Визначення та класифікація перекладацьких трансформацій у процесі художнього перекладу тексту : монографія. Київ : Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу Києво-Могилянська академія, 2014. 432 с.
8. Селіванова О. О. Проблема диференціації перекладацьких трансформацій : монографія. Київ: Нова філологія, 2012. 244 с.